فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت

شماره ۳۱،
دوره یازدهم،
سال هفتم،
پاییز ۱۴۰۲
صص ۱-۱۲

تاثیر رسانه، فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه

کیانا محمودی[۱] طاهره طیب‌لی[۲] مریم هاشم نژاد[۳] لیلا ابراهیمی چکووری[۴]

چکیده:

هدف: هدف ازنگارش مقاله حا ضر، برر سی تاثیر ر سانه، ف ضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدر سه می‌با شد. **روش بررسی:** این پژوهش به لحاظ هدف، بنیادی و همچنین، به لحاظ ماهیت فراترکیب بود. جامعهٔ مورد مطالعه کلیه اسناد، مبانی نظری و پیشینه مرتبط با رسانه، فضای مجازی و فناوری و اثرات آن برتعاملات خانواده و مدرسه در پایگاه‌های داده داخلی (۱۳۹۱-۱۴۰۲) و خارجی (۲۰۲۳-۲۰۰۳) بود. روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند و حجم نمونه بر اساس حذف سیستماتیک بر اساس نمودار جریان مدل پریزما بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها فیش برداری و مرور سیستماتیک اسناد و ادبیات بود که در نهایت از میان ۱۶۵ مقاله داخلی و خارجی ۱۶ مقاله انتخاب شد به منظور محاسبه روایی از چک لیست ۲۷ موردی بر اساس مدل پریزما و همین طور به منظور محا سبه پایایی از ضریب کاپای کوهن ا ستفاده شد که نتایج بیانگر روا و پایا بودن ابزار بود. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان می‌دهد که استفاده از رسانه‌ها و فضای مجازی در خانواده باعث افزایش ارتباطات غیرمستقیم و کاهش زمان تعاملات مستقیم بین اعضای خانواده و مدرسه می‌شود. این ممکن است به دلیل استفاده فراگیر از گوشی‌های هوشمند، تبلت‌ها و رسانه‌های اجتماعی باشد. در مدارس، تغییر در روش‌های آموزش و ادغام فناوری باعث شده است که دسترسی دانش‌آموزان به منابع آموزشی افزایش یابد. استفاده از پلتفرم‌های آموزشی آنلاین، فیلم‌های آموزشی و نرم‌افزارهای تعلیم و تربیت، روش‌های سنتی آموزش را تغییر داده و تأثیر قابل توجهی بر روابط اجتماعی دانش‌آموزان در مدرسه و افزایش تعاملات خاواده و مدرسه داشته است. **نتیجه‌گیری:** می‌توان گفت که رسانه، فضای مجازی و فناوری تأثیرات گسترده‌ای بر تعاملات خانواده و مدرسه دارند. این تأثیرات می‌تواند به‌طور مثبت یا منفی باشد و به میزان استفاده، نوع استفاده و تنظیم آن‌ها توسط افراد و جامعه بستگی دارد.

واژگان کلیدی: رسانه، فضای مجازی، خانواده، فناوری، مدرسه

۱- فرهنگی کارشناس ارشد، مقطع متوسطه اول (نویسنده مسئول) hr_mahmoody@yahoo.com
۲- فرهنگی کارشناس ارشد، دوره متوسطه دوم
۳- فرهنگی کارشناس ارشد، متوسطه دوره اول
۴- فرهنگی کارشناس ارشد، دوره متوسطه اول

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

مقدمه

در دهه‌های اخیر، رسانه، فضای مجازی و فناوری به طور چشمگیری در زندگی ما نفوذ کرده‌اند و تأثیرات عمده‌ای بر تعاملات خانواده و مدرسه داشته‌اند. این تحولات فناورانه باعث شده است که ارتباطات و تعاملات افراد در دسترس گسترده‌تری قرار بگیرند و به شکل‌های جدیدی شکل بگیرند (رجبی و معصومی فرد،۱٤۰۰). از آنجا که تعامل میان خانواده و مدرسه یک عامل بسیار مهم و تأثیرگذار در تحصیل دانش‌آموزان است، این تعامل به والدین و معلمان امکان می‌دهد تا با همکاری و هماهنگی، محیطی حمایت‌کننده و پرانگیزه برای رشد و یادگیری دانش‌آموزان ایجاد کنند(محسنی و همکاران،۱٤۰۱). تعامل بین خانواده و مدرسه می‌تواند به تعیین هدف مشترک در آموزش و پرورش دانش‌آموزان کمک کند. والدین و معلمان می‌توانند با گذاشتن اولویت بر روی تحصیلات و توسعه دانش‌آموزان، برنامه‌ریزی منا سبی را برای رسیدن به اهداف آموزشی مشترک انجام دهند. همکاری خانواده و مدرسه به والدین امکان می‌دهد تا ارزش‌ها، اصول و اخلاقیات خانوادی خود را به دانش‌آموزان انتقال دهند. این تعامل می‌تواند به شکلی هماهنگ و هدفمند، رفتارها و انتظارات خانواده را تقویت کند و در نتیجه، دانش‌آموزان را در یادگیری و رشد بهتر همراهی کند(باراکینا[1] و همکاران،۲۰۲۱). تعامل مداوم بین خانواده و مدرسه به والدین و معلمان اطلاعات بیشتری درباره رفتارها، نیازها و توانایی‌های دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. این اطلاعات می‌توانند به والدین و معلمان در ارائه حمایت و راهنمایی منا سب برای رشد و توسعه دانش‌آموزان کمک کنند. تعامل خانواده و مدرسه امکان مشارکت والدین در فعالیت‌ها و رویدادهای مدرسه را به وجود می‌آورد. والدین می‌توانند در کلاس‌های باز، رویدادهای ورزشی، جلسات والدین و مشاوره‌های تحصیلی شرکت کنند. این مشارکت‌ها نه تنها به والدین امکان می‌دهد در جریان روند تحصیلی دانش‌آموزان قرار بگیرند، بلکه به معلمان هم اطلاعات بیشتری درباره خانواده و شرایط زندگی دانش‌آموزان می‌دهد تا بتوانند بهترین راهکارها و استراتژی‌ها را برای یادگیری و پشتیبانی از آنها پیشنهاد دهند (نعیمی خرد،۱٤۰۰). تعامل خانواده و مدرسه می‌تواند به هماهنگی بین محیط خانه و محیط مدرسه کمک کند. والدین و معلمان می‌توانند در مورد برنامه‌ها، ساعت کاری، تکالیف و نیازهای روزانه دانش‌آموزان هماهنگ شوند. این هماهنگی باعث کاهش تنش‌ها و ایجاد روند یادگیری بهتر در دانش‌آموزان می‌شود (عبداللهی مقدم و همکاران،۱٤۰۱). در کل، تعامل خانواده و مدرسه برای تحصیل دانش‌آموزان بسیار حائز اهمیت است. همکاری والدین و معلمان در تعیین اهداف آموزشی، انتقال ارزش‌ها و اصول خانوادگی، به اشتراک‌گذاری اطلاعات مربوط به دانش‌آموزان، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه و ایجاد هماهنگی و تنظیم بین خانواده و مدرسه می‌تواند به رشد و پیشرفت بهتر دانش‌آموزان کمک کند.

حال رسانه و فضای مجازی و فناوری می توانند امکان دسترسی به منابع آموزشی و دانش فراوان را فراهم کنند. دانش‌آموزان و معلمان می‌توانند از منابع آموزشی آنلاین، ویدئوها، نرم‌افزارها، و وبسایت‌های آموزشی استفاده کنند. این منابع می‌توانند روش‌های آموزشی را تنوع بخشیده و به دانش‌آموزان با تفاوت‌های یادگیری کمک کنند (قنبری کردیجانی و همکاران،۱٤۰۲). رسانه و فضای مجازی و فناوری به معلمان، دانش‌آموزان و والدین امکان برقراری ارتباطات آنلاین را می‌دهند. این ارتباطات شامل تبادل اطلاعات، پرسش و پاسخ، بحث و تبادل نظر، و همکاری در پروژه‌ها است. این امر به معلمان و والدین اجازه می‌دهد تا در تحصیل و پیشرفت دانش‌آموزان بیشتر و عمیق‌تر شرکت کنند (خجسته و همکاران،۱٤۰۱). رسانه و فضای مجازی می‌توانند بر رفتار و نگرش‌های دانش‌آموزان و والدین تأثیرگذار باشند. اطلاعات و محتواهایی که در رسانه‌ها منتشر می‌شوند، می‌توانند تصاویر، ایدئولوژی‌ها و ارزش‌های خاصی را ترویج کنند. این ممکن است تأثیری در شیوه تفکر و رفتار دانش‌آموزان و نگرش

1 Barakina

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

والدین نسبت به آموزش و تربیت داشته باشد(آیانواله[1] و همکاران،۲۰۲۲). همچنین رسانه و فضای مجازی می‌توانند به والدین کمک کنند تا در تعاملات خود با مدرسه و دانش‌آموزان مشارکت بیشتری داشته باشند. والدین می‌توانند از طریق پلتفرم‌های ارتباطی و مدیریت تحصیلات دانش‌آموزان، با معلمان در تماس بوده و در جریان روند تدر تمامی این موارد، توجه به استفاده متعادل و مسئولانه از رسانه و فضای مجازی و فناوری بسیار حائز اهمیت است(ایزدی رایینی ،۱۴۰۲).

والدین، معلمان و دانش‌آموزان باید آموزش‌های لازم درباره استفاده مسئولانه و امن از رسانه و فضای مجازی دریافت کنند. آنها باید آگاهی لازم را در مورد خطرات امنیتی، منابع معتبر، تعاملات مجازی و مهارت‌های ارتباطی آنلاین داشته باشند. والدین باید نقش فعال و نظارتی در استفاده فرزندان خود از رسانه و فضای مجازی داشته باشند. آنها باید به محتواهای مصرف شده و رفتارهای آنلاین فرزندان خود توجه کنند و در صورت لزوم راهنمایی کنند(محسنی و همکاران،۱۴۰۱). ارتباط نزدیک و همکاری بین معلمان و والدین بسیار مهم است. این ارتباط می‌تواند شامل تبادل اطلاعات، بحث و تبادل نظر در مورد روش‌های آموزشی و مدیریت رسانه باشد. همچنین، معلمان می‌توانند والدین را در استفاده مسئولانه از رسانه و فضای مجازی برای آموزش و تربیت فرزندانشان راهنمایی کنند. تعیین محدودیت‌هایی برای استفاده از رسانه و فضای مجازی در خانه و مدرسه می‌تواند مفید باشد. این محدودیت‌ها می‌توانند شامل زمان مشخص برای استفاده، نوع محتواهای مصرفی و تنظیمات امنیتی باشند. رسانه ها و فضای مجازی می‌توانند به والدین کمک کنند تا زمان و وقت خود و فرزندان را به بهترین شکل مدیریت کنند. اما همچنین، افرادی که به طور نادرست از این فناوری ها استفاده می‌کنند، ممکن است درگیری‌ها و ناراحتی‌هایی در خانواده ایجاد کنند که به دلیل عدم مدیریت صحیح زمان و وقت استفاده از رسانه ها رخ می‌دهد(دای[2] و همکاران،۲۰۲۳).

توسعه رسانه‌ها و فناوری‌های ارتباطی، امکانات بسیاری را برای برقراری ارتباط مدرسه و خانواده فراهم کرده است. این امکانات شامل ارسال پیام‌ها، ایمیل‌ها، ارتباطات تصویری، نرم‌افزارهای مشترک و شبکه‌های اجتماعی می شود. با استفاده از این امکانات، مدرسه و خانواده می‌توانند به طور مداوم و به‌روز اطلاعات و اطلاعیه‌های مرتبط با تحصیلات و رویدادهای مدرسه را به اشتراک بگذارند(لیتون گری[3]،۲۰۲۳). همچنین، مدرسه می‌تواند با استفاده از این امکانات، تقویم تحصیلی، برنامه‌های درسی و نتایج تحصیلی دانش‌آموزان را به خانواده اطلاع دهد. ارتباط مدرسه و خانواده از طریق رسانه و فناوری‌های ارتباطی تأثیرات مثبت بسیاری را دارد. با استفاده از رسانه و فناوری، خانواده می‌تواند به طور مداوم و به‌روز از رویدادها، فعالیت‌ها و برنامه‌های مدرسه مطلع شود. این اطلاعات به والدین کمک می‌کند تا در فرآیند تحصیلی فرزندانشان مشارکت کنند و آن‌ها را در رسیدن به اهداف تحصیلی و رشد شخصی خود یاری دهند(گوکن و آیدمیر[4]،۲۰۲۱). رسانه و فناوری‌های ارتباطی به والدین و معلمان امکان می‌دهد تا به طور مستقیم با یکدیگر در تعامل باشند. این امکان شامل ارسال پیام‌ها، برقراری تماس‌های تصویری و حضور در جلسات آنلاین است. این ارتباط مستقیم به والدین اجازه می‌دهد تا با معلمان در مورد پیشرفت تحصیلی و رفتاری فرزندان خود صحبت کنند و در صورت نیاز، راهنمایی و پشتیبانی لازم را دریافت کنند (محسنی و همکاران،۱۴۰۱). همچنین استفاده از رسانه و فناوری‌های ارتباطی می‌تواند همکاری و مشارکت بین مدرسه و خانواده را تسهیل کند. مدرسه می‌تواند با استفاده از پلتفرم‌های آموزشی آنلاین، تمرینات و فعالیت‌های درسی را به خانواده ارسال کند و والدین‌ها را بتوانند در خانه با فرزندان خود انجام دهند. همچنین، والدین نیز می‌توانند از طریق این امکانات با معلمان در ارائه بازخورد و نظرات خود درباره پیشرفت تحصیلی و رفتار

1 Ayanwale
2 Dai
3 Leaton Gray
4 Gocen & Aydemir

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

فرزندانشان همکاری کنند. رسانه و فناوری‌های ارتباطی به خانواده امکان می‌دهد تا در ارتباطات روزمره خود با مدرسه سریعتر و آسان‌تر عمل کنند. به عنوان مثال، والدین می‌توانند به راحتی با مدرسه تماس بگیرند، اطلاعات را درباره فرزندان خود به مدرسه ارسال کنند و درخواست‌ها و نیازهای خود را مطرح کنند (فولان و همکاران،۲۰۲۳). استفاده از رسانه و فناوری در ارتباط مدرسه و خانواده می‌تواند تعاملات خانوادگی را تقویت کند. والدین می‌توانند با دسترسی به اطلاعات در مورد تحصیلات فرزندان خود، در مسیر تحصیلی آن‌ها را همراهی کنند، با آن‌ها در مورد درس‌ها گفت‌وگو کنند و در ساختار و فرآیند تحصیلی آن‌ها شرکت کنند. بنابراین، استفاده از رسانه و فناوری‌های ارتباطی در ارتباط مدرسه و خانواده می‌تواند بهبودی برای هر دو طرف به ارمغان بیاورد. این امکانات ارتباطی کمک می‌کنند تا اطلاعات بیشتری به والدین ارائه شود، تعاملات مستقیم و مداوم بین مدرسه و خانواده برقرار شود و همکاری و مشارکت آن‌ها در تحصیلات فرزندان بهبود یابد (کمالو[1] و همکاران،۲۰۲۳).

کاربرد رسانه و فناوری‌های ارتباطی به معلمان این امکان را می‌دهد تا به راحتی با والدین در تماس باشند و ارتباط مستقیمی با آن‌ها برقرار کنند. این امر به معلمان اجازه می‌دهد تا نظرات و پیشنهادات خود را به والدین برسانند و در مورد پیشرفت تحصیلی و رفتار دانش‌آموزان با آن‌ها بحث و تبادل نظر کنند. رسانه و فناوری‌های ارتباطی به معلمان امکان می‌دهد منابع آموزشی را با والدین به اشتراک بگذارند. معلمان می‌توانند برنامه‌های درسی، تمرینات، منابع آموزشی و موارد دیگر را به والدین ارسال کنند تا آن‌ها بتوانند در کنار فرزندان خود به آموزش و پیشرفت آن‌ها کمک کنند (نعیمی خرد،۱٤۰۰). همچنین با استفاده از رسانه و فناوری‌های ارتباطی، معلمان می‌توانند به والدین اطلاعات مربوط به پیشرفت تحصیلی، رفتار و حضور و غیاب دانش‌آموزان را به صورت به‌روز و به وقت واقعی ارائه دهند. این اطلاعات به والدین کمک می‌کند تا در جریان روند تحصیلی فرزندانشان قرار بگیرند و در صورت نیاز، اقدامات لازم را انجام دهند. استفاده از رسانه و فناوری‌های ارتباطی به والدین امکان می‌دهد تا به راحتی به اطلاعات مربوط به تحصیلات و پیشرفت فرزندانشان دسترسی پیدا کنند. والدین می‌توانند از طریق پلتفرم‌های آموزشی، پیام‌ها و ایمیل‌ها به اطلاعاتی مانند برنامه‌های درسی، تمرینات و نتایج آزمون‌ها دسترسی داشته باشند (آیانواله و همکاران ،۲۰۲۲). همچنین استفاده از این امکانات به والدین امکان می‌دهد تا به راحتی با معلمان در ارتباط باشند و از روند تحصیلی و رفتار فرزندانشان مطلع شوند. والدین می‌توانند با معلمان از طریق پیام‌ها، ایمیل‌ها یا برنامه‌های مشابه به صورت مستقیم صحبت کنند، نظرات خود را بیان کنند و در مورد پیشرفت فرزندانشان بحث و تبادل نظر کنند. والدین با این امکانات می‌توانند به صورت آنلاین حضور و غیاب فرزندان خود را پیگیری کنند. این امر به والدین اطمینان می‌دهد که فرزندانشان به موقع به مدرسه می‌روند و در صورت غیاب، می‌توانند با معلمان تماس بگیرند و دلیل آن را بپرسند (محسنی و همکاران،۱٤۰۱). رسانه و فناوری‌های ارتباطی به والدین امکان می‌دهد تا با سایر والدین در ارتباط باشند و تجربیات و اطلاعات را با یکدیگر به اشتراک بگذارند. این ارتباطات می‌تواند به والدین کمک کند تا از تجربیات دیگران استفاده کنند و راهکارهای موثرتری را برای پشتیبانی از رشد و تحصیل فرزندانشان پیدا کنند (قنبری کردیجانی و همکاران،۱٤۰۲). بنابراین، استفاده از رسانه و فناوری‌های ارتباطی برای معلمان و والدین می‌تواند در بهبود ارتباطات بین آن‌ها، افزایش دسترسی به اطلاعات و منابع آموزشی، و ایجاد یک بستر مشترک برای تبادل نظر و همکاری در پیشرفت تحصیلی و رشد فرزندان منجر شود. در نهایت می توان گفت، تأثیر رسانه و فضای مجازی بر مدرسه و خانواده بستگی به نحوه استفاده و مدیریت آن دارد. با رعایت استفاده مسئولانه و ایجاد هماهنگی بین مدرسه و خانواده، می‌توان از این فناوری‌ها بهره‌وری کرده و بهبود آموزش و تربیت فرزندان را تسهیل کرد.

1 Kamalov

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش به لحاظ ماهیت فراترکیب با رهیافت مدل پریزما بود. برای انجام این پژوهش اسناد و مدارک علمی شامل کتب تخصصی، تحقیقات انجام شده، پایان نامه‌ها، مقاله‌ها برگرفته از پایگاه‌های داده داخل از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ و خارج از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۳ در زمینه تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه از طریق پایگاه داده‌های علمی زیر استفاده شد:

پایگاه داخلی: ایران داک، اس آی دی، مگ ایران، ایران سایک، علم نت، نورمگز و سیویلیکا[1]

پایگاه خارجی: وب آو ساینس، اسکاپوس، گوگل اسکالر، ساینس دایرکت، پروکوئست، مدلاین، آی اس آی، الزویر، ویلی آنلاین لایبرری، اشپرینگر و جی استور[2]

در قسمت مرور سیستماتیک ادبیات از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی از نوع هدفمند[3]برای انتخاب مبانی نظری و پیشینه پژوهش و بر اساس ملاک‌های ورود (چک لیست ۲۷ گانه بر اساس مدل پریزما) استفاده شد. در این روش پایه تعیین حجم نمونه بر اساس انتخاب مبانی نظری و پیشینه پژوهش توسط پژوهشگر با توجه به هدف‌های مطالعه و ماهیت تحقیق توسط نمودار جریان مدل پریزما استوار است.

نمودار جریانی پریزما، نموداری است که در آن، جریان اطلاعات در ارتباط با مرحله‌های مختلف یک مرور منظم تصویر می شود. اطلاعات درباره تعداد مقالات مشخص شده در جستجوی کتابخانه‌ای، تعداد مطالعاتی که وارد و یا حذف شده‌اند و همینطور اطلاعات مربوط به علت‌ها کنار گذاشته شدن آن‌ها را مشخص می‌نماید. در نمودار جریانی پریزما چهار مرحله کلی وجود دارد که عبارتند از مرحله نحوه پیدا کردن مقالات، مرحله غربالگری، مرحله دست پیدا کردن به مقالات مرتبط و مرحله جمع‌بندی مقالات مرتبط. مرحله اول، گردآوری مقاله‌های در ارتباط با مرور، تعداد مقاله‌هایی که از راه جستجو در پایگاه داده‌ها و همینطور سوابق اضافی که از راه منابع دیگر به‌دست می‌آیند را شامل می‌گردد. بعد از آن مرحله غربالگری است که نشانگر تعداد مقالاتی است که پس از حذف موارد تکراری باقی می‌مانند. پس از آن متن کامل مقاله‌ها از نظر واجد شرایط بودن (شایستگی) بررسی می شوند و دوباره از میان این مقاله‌های کامل، مواردی با بیان دلایل (معیار خروج) حذف می‌گردند. در آخرین مرحله، بعضی از مقاله‌ها برای تهیه مقاله کیفی (مرور نظام‌مند) و بعضی دیگر برای تدوین مقاله کمی (فراتحلیل) مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات در قسمت مرور سیستماتیک اطلاعات از طریق مطالعه کتب، نشریات، منابع اینترنتی و پایگاه‌های اطلاعاتی جمع‌آوری و پس از انتخاب منابع نسبت به تهیه، فیش‌برداری و ترجمه متون مورد نظر اقدام شده است. حاصل این بخش مشخص کردن تاثیر رسانه، فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش می‌باشد. درخصوص فراترکیب یا سنتزپژوهی باید اذعان داشت که منظور از مرور سیستماتیک، مطالعه بسیار دقیق آثار علمی موجود در رابطه با یک موضوع علمی خاص است که شامل جستجو، شناسایی، انتخاب و ترکیب ادبیات و پیشینه است.

روایی: در این پژوهش به منظور محاسبه روایی از چک لیست ۲۷ موردی بر اساس مدل پریزما استفاده شد که نتایج در بخش یافته‌ها به طور کامل گزارش شده است. چک‌لیست سیاهه پریزما شامل ۲۷ آیتم مرتبط با محتوای یک مرور نظام‌مند و فراتحلیل بوده و

1 IranDoc, SID, IranMedex, Magiran, MediLib, Iran Psych, Elmnet, Noormags, Civilica

2 Web of Science, Pubmed, Scopus, Embase, Cochrane, Google Scholar, ERIC, ScienceDirect, PreQuest, Medline, ISI, Elsevier, Wiley Online Library, Springer, IEEE, JSTOR, PsycInfo

3 Judgemental Sampling

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

مشتمل بر چکیده، روش‌ها، نتایج، بحث و منابع مالی است. این نوع مرورها، شفافیت قابل‌توجهی را در فرآیند انتخاب مقاله به وجود می‌آورند.

پایایی: در این پژوهش برای محا سبه پایایی از ضریب کاپای کوهن ا ستفاده شد که نتایج در بخش یافته‌ها گزارش شده ا ست. به طور کلی بر اساس نتایج حاصله از روایی و پایایی که در یافته‌ها گزارش شده است می‌توان گفت که داده‌ها از روایی و پایایی لازم برخوردار است.

در این مرحله با استفاده از روش فراترکیب با مرور نظام‌مند و با رهیافت مدل پریزما تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه شناسایی می‌شود. برای این منظور مراحل زیر در پی می‌آید.

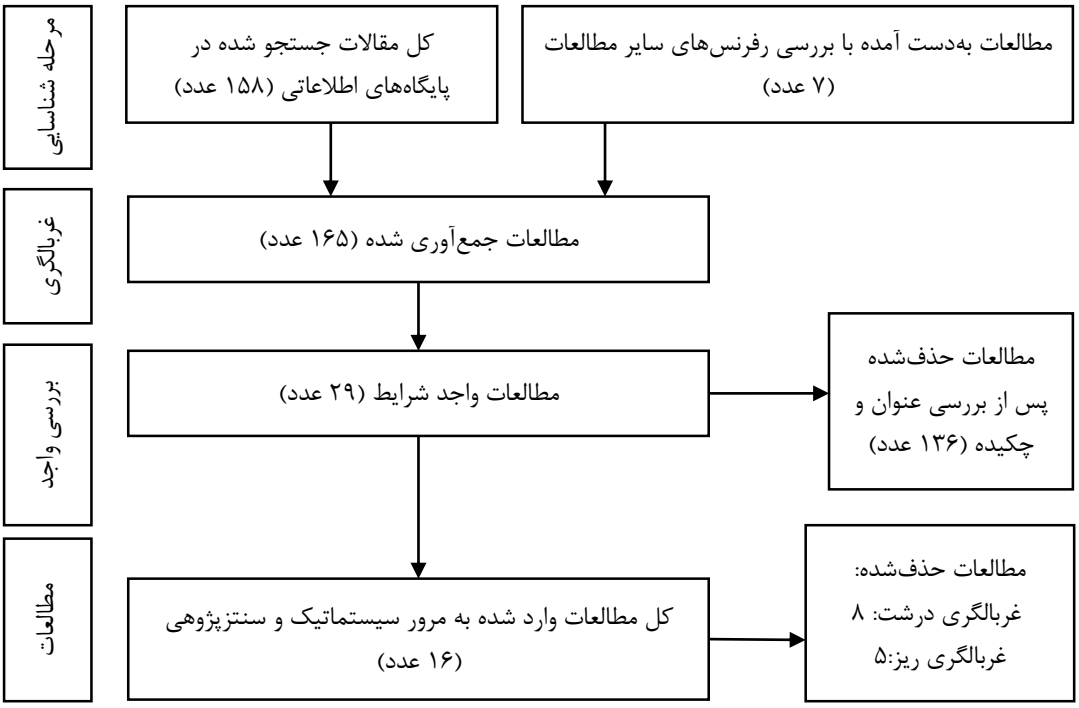
۱-مراحل انجام سنتزپژوهی جهت شناسایی بررسی تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه

در این مرحله با توجه به منابع نظری، واژه‌های مهم «رسانه، خانواده، مدرسه ، فضای مجازی، فناوری ، تأثیر رسانه بر تعاملات خانواده و مدرسه، تأثیر فضای مجازی بر تعاملات خانواده و مدرسه و تأثیر فناوری بر تعاملات خانواده و مدرسه و... در نظر گرفته شد.

۲-نمودار جریان (فرایند جستجوی مقالات) رسانه ،فضای مجازی ، فناوری و اثر آنها برتعاملات خانواده و مدرسه

در این مرحله ابتدا محدودیت‌های اعمال شـــده به لحاظ قلمروهای زمانی (داخلی و خارجی)، مکانی (پایگاه‌های داده داخل و خارج)، ماهیت پژوهش (سنتز، مروری، کیفی و کمی) و مو ضوعی (کلمات کلیدی برای ج ستجو) آورده می شود، سپس فرایند غربالگری درشت و ریز انجام می‌شود.

مشخصات کلی مطالعات منتخب بر اساس مدل پریزما برای تحلیل نهایی در نمودار ۱ آورده شده است.

نمودار ۱- فرایند انتخاب مقالات بر اساس دستورالعمل پریزما

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

همان‌طور که در نمودار جریان بر اساس مدل پریزما قابل ملاحظه است پس از غربالگری‌های صورت گرفته درنهایت ۱۶ مقاله انتخاب شد که کیفیت آن‌ها بررسی و مورد واکاوی قرار گرفت.

۳-چک لیست ۲۷ موردی جهت بررسی کیفیت مقالات شناسایی شده در مورد تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه

نتایج جستجوی کلیه مجلات مرتبط با تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه در داخل و خارج از کشور نشان می‌دهد که در فاصله سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ در داخل و ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۳ در خارج از کشور تنها ۱۶ مقاله با رویکرد فراترکیب و بدون فراترکیب با کلمات کلیدی رسانه، خانواده، مدرسه ، فضای مجازی، فناوری ، تأثیر رسانه بر تعاملات خانواده و مدرسه، تأثیر فضای مجازی بر تعاملات خانواده و مدرسه و تأثیر فناوری بر تعاملات خانواده و مدرسه و ...در این حوزه به چاپ رسیده است. میزان انطباق کلی کیفیت مقالات مورد بررسی با معیارهای گزارش چک لیست ٦٧٪ برآورد شد. بیشترین کمبودهای کیفیت در گزارش بخش روش مقالات به میزان ۵۱٪ تخمین زده شد. مشخص‌ترین نقصان گزارش‌های مطالعات مرور نظام مند مورد بررسی مربوط به خطاهای موجود در مطالعات اولیه و خطاهای حاصل از ترکیب نتایج این مطالعات و عدم اشاره به سوگیری‌ها بوده است. بیشتر مقالات یافت شده مربوط به سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ (٪۶۳,۵) و همین طور ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۳ (٪٦٤,٢) بوده است که از این تعداد مقاله۳۸٪ مربوط به مقالات داخلی و ٦٢٪ مربوط به مقالات خارجی بود.

درنهایت با توجه به نتایج به چک لیست بررسی کیفیت مقالات بر اساس مدل پریزما در زمینه تأثیر رسانه بر تعاملات خانواده و مدرسه، تأثیر فضای مجازی بر تعاملات خانواده و مدرسه و تأثیر فناوری بر تعاملات خانواده و مدرسه در مورد کیفیت مقالات منتخب می‌توان گفت که تمام مقالات یا از کیفیت مناسب برخوردارند و یا از کیفیت بالا چرا که درصد کیفیت برای هر آیتم یا بالاتر از ۷۳٪ است و یا بین ۵۵٪ تا ۷۳٪ و اگر درصد کیفیت کسب شده کمتر از ۵۵٪ بود می‌توانستیم بگوییم که کیفیت آیتم مورد نظر پایین است. در ادامه نتایج ضریب کاپا برای توافق درخصوص مقالات توسط دو ارزیاب آورده شده است:

$$K=\frac{0.65-0.06}{1-0.06}=0.62$$

با توجه به مقدار ضریب کاپای (۰,٦٢) بدست‌آمده، می‌توان نتیجه گرفت که نتیجه بررسی دو ارزیاب مناسب است.

واکاوی و سنتز (تجمیعی و ترکیبی)

در این مرحله واکاوی مقالات منتخب بر اساس پژوهشگر، سال، عنوان، ماهیت مقاله، جامعه آماری، نمونه گیری، ابزار اندازه گیری، روش تجزیه و تحلیل، پایگاه‌های داده، نام مجله، کشور، امتیاز کیفیت مقاله، نتیجه کیفیت آورده شد. در نهایت سنتز به منظور شناسایی عوامل مرتبط با تأثیر رسانه، فضای مجازی و فناوری بر تعاملات خانواده و مدرسه انجام شد. در این راستا تشریح فیزیولوزیک مقالات به منظور واکاوی مقالات منتخب انجام شد.

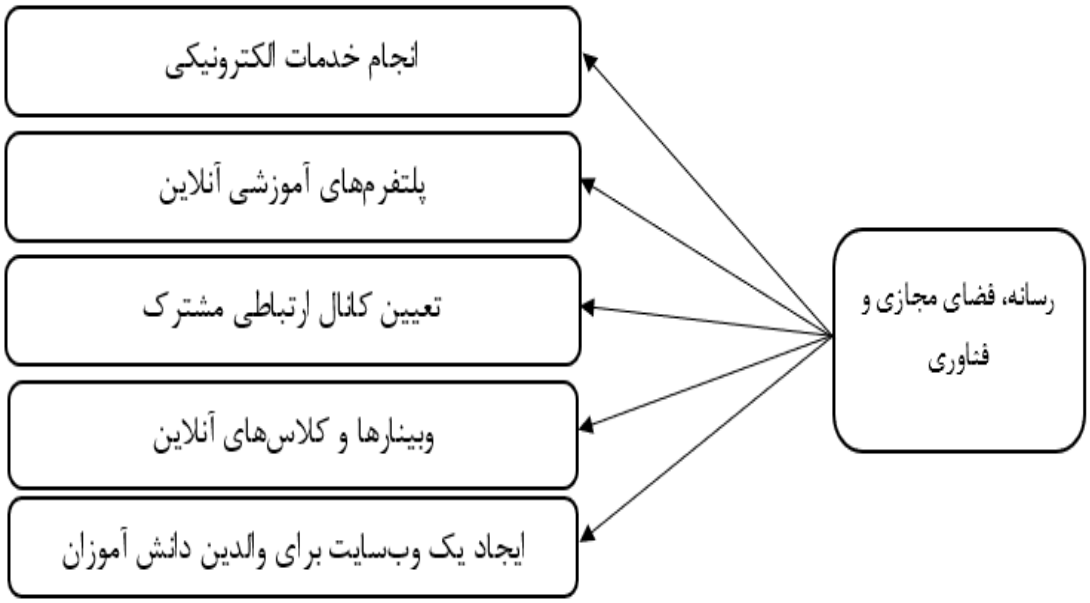
توسعه مدل مفهومی

در این بخش به بررسی تأثیر رسانه، فضای مجازی و فناوری بر تعاملات خانواده و مدرسه پرداخته می‌شود و در انتها مدل مفهومی ارایه می‌شود.

براســاس مرور مبانی نظری، می‌توان گفت که رســانه، فضــای مجازی و فناوری تأثیر قابل توجهی بر تعاملات خانواده و مدرســه دارند. مدرسه و خانواده می‌توانند با استفاده از فناوری‌های ارتباطی نظیر شبکه‌های اجتماعی، پلتفرم‌های آموزشی آنلاین و ابزارهای مشارکتی، به طور مداوم با یکدیگر در تعامل باشند. این تعامل می‌تواند شامل مبادله اطلاعات، همکاری در فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و حل مسائل مرتبط با فرزندان و دانش‌آموزان و غیره باشد(عبدالهی مقدم و همکراان،۱۴۰۱).

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

بین مدرسه و خانواده و همچنین استفاده از فناوری باید به صورت روزانه و منظم تعامل انجام شود و در طول سال تحصیلی و حتی در طول تعطیلات نیز ادامه یابد. این تعامل مداوم می‌تواند شامل برگزاری جلسات مشترک، ارسال اطلاعیه‌ها و بروزرسانی‌ها، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه و سایر فرصت‌های ارتباطی باشد. مدرسه و خانواده می‌توانند با استفاده از فناوری و شبکه‌های اجتماعی، اطلاعات و تجربیات خود را به اشتراک بگذارند و در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و پرورشی مشارکت کنند(باراکینا و همکاران،۲۰۲۱). همچنین، تقسیم مسئولیت بین مدرسه و خانواده در پیگیری پیشرفت تحصیلی و رفتاری دانش‌آموزان نیز می‌تواند بهبود موثری در ارتباط بین این دو عامل ایجاد کند(خجسته و همکاران،۱٤۰۱). استفاده از رسانه و فضای مجازی و فناوری می تواند به مدارس و خانواده‌ها کمک کند تا بهترین روش‌ها و راهکارها برای ارتباط و همکاری موثر پیدا کنند. با ایجاد تعاملات مداوم و چندمنظوره، مدارس و خانواده‌ها می‌توانند با همکاری در فرآیند آموزش و پرورش، بهبود عملکرد تحصیلی و رشد شخصی فرزندان و دانش‌آموزان را تسهیل کنند(ایزدی رایینی،۱٤۰۲). حال با توجه به آنچه که گفته شد، مدل مفهومی پژوهش در شکل زیر ارایه شده است:

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (محقق ساخته)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این مقاله به بررسی تاثیر رسانه ،فضای مجازی و فناوری برتعاملات خانواده و مدرسه پرداخته شد. با توجه به یافته ها و ادبیات پژوهش، می توان گفت که برقراری ارتباط مستقیم و مداوم بین مدرسه و خانواده از اهمیت بالایی برخوردار است. مدرسه می‌تواند از طریق نشریات، ایمیل‌ها، پیامک‌ها و جلسات والدین، اطلاعات و اخبار مرتبط با تحصیلات و رویدادهای مدرسه را به خانواده‌ها منتقل کند و نیز خانواده‌ها می‌توانند با ارتباط با معلمان و کادر مدرسه، سؤالات و نگرانی‌های خود را مطرح کنند (رجبی و معصومی فرد،۱٤۰۰). همچنین مدرسه می‌تواند فضایی را برای مشارکت والدین در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های مدرسه ایجاد کند. با دعوت والدین به شوراها، کمیته‌ها و جلسات مشارکت والدین، آراء و نظرات آن‌ها را در امور مدرسه مورد توجه قرار

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

داد(فولان و همکاران،۲۰۲۳). مدرسه می‌تواند منابع و راهنمایی‌های لازم را برای خانواده‌ها فراهم کند. اطلاعاتی درباره روش‌های بهتر تحصیلی، رفتارهای موثر در تربیت فرزند، اصول ارتباطی و راهکارهای مقابله با چالش‌های تربیتی می‌تواند به خانواده‌ها کمک کند تا در تربیت و پشتیبانی از فرزندان خود موفق‌تر عمل کنند(کمالو و همکاران،۲۰۲۳). سازماندهی رویدادهایی که همه اعضای خانواده و مدر سه در آن‌ها شرکت کنند، می‌تواند به تقویت همبستگی و تعامل مثبت بین آن‌ها کمک کند. مثلاً، برگزاری روزهای بازدید خانواده، جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و ورزش‌های مشترک می‌تواند فرصتی برای ارتباط و همکاری بین مدرسه و خانواده فراهم کند. مدرسه می‌تواند فضایی را برای بحث و بررسی مشکلات و راه‌حل‌ها ایجاد کند. با برگزاری جلسات گروهی، معلمان و والدین می‌توانند با هم همکاری کنند و راه‌حل‌هایی برای بهبود تعاملات و اهداف مشترک تعیین کنند(محسنی و همکاران،۱٤۰۱). مدر سه می‌تواند مکانیزم‌هایی برای ارزیابی و بازخورد مداوم در رابطه با تعاملات و همکاری بین مدر سه و خانواده ایجاد کند. این امر به مدر سه کمک می‌کند تا نقاط قوت و ضعف خود را شنا سایی کرده و در بهبود روابط کار کند. مدر سه می‌تواند برنامه‌های آموزشی برای والدین و معلمان راه‌اندازی کند تا مهارت‌های ارتباطی موثر را به آن‌ها آموزش دهد. این مهارت‌ها می‌توانند شامل گوش کردن فعال، بیان نیازها و انتظارات، حل مسائل سازنده و ارتباط مثبت باشند. با اجرای این راهکارها، مدرسه و خانواده می‌توانند با همراهی و همکاری مثبت و سازنده برای رسیدن به اهداف مشترک خود تلاش کنند. این تعاملات می‌توانند باعث رشد و پیشرفت تحصیلی و روانی فرزندان شود و ارتباط نزدیک و مؤثر بین مدرسه و خانواده را تقویت کنند (دای و همکاران،۲۰۲۳).

حال با توجه به آنچه بیان شد می توان گفت که استفاده از رسانه، فضای مجازی و فناوری می‌تواند نقش مهمی در ایجاد هماهنگی، همکاری و تعامل مثبت و سازنده بین مدر سه و خانواده داشته باشد. استفاده از ایمیل، پیامک و سایر وسایل ارتباطی الکترونیکی، امکان برقراری ارتباط مستقیم و سریعتر بین مدرسه و خانواده را فراهم می‌کند. این روش‌ها می‌توانند برای ارسال اطلاعات و اخبار مدر سه، برنامه‌های آتی، نتایج تحصیلی و سایر اطلاعات مرتبط استفاده شوند (آهنگری و همکاران،۱۳۹۷). استفاده از پلتفرم‌های آموزشی آنلاین می‌تواند به مدرسه و خانواده فرصتی برای همکاری و تعامل در فرایند آموزش و پرورش بدهد. این پلتفرم‌ها می‌توانند فضایی برای ارسال و دریافت تکالیف، برقراری ارتباط با معلمان، مشاهده پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و تبادل اطلاعات و نظرات فراهم کنند (خجسته و همکاران،۱٤۰۱). همچنین استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به مدر سه و خانواده امکان برقراری ارتباط و تبادل اطلاعات و نظرات را بدهد. این شبکه‌ها می‌توانند فضایی برای انتشار اخبار و رویدادهای مدر سه، ارائه منابع آموزشی، بحث و تبادل نظر درباره مسائل تربیتی و تحصیلی و ارتباط مستقیم با معلمان فراهم کنند (قنبری کردیجانی و همکاران،۱٤۰۲). دا شتن وب سایت مدر سه، می‌تواند به خانواده‌ها اطلاعات مرتبط با مدر سه را در د سترس قرار دهد. اطلاعاتی مانند برنامه‌های درسی، تقویم تحصیلی، اخبار و رویدادها، اطلاعیه‌ها و تماس با معلمان می‌توانند روی وب‌سایت مدرسه قرار بگیرند. برگزاری وبینارها و کلاس‌های آنلاین می‌تواند به مدر سه و خانواده امکان برقراری ارتباط و همکاری در مو ضوعات مهم را فراهم کند و می‌تواند به تسهیل ارتباط و همکاری بین مدرسه و خانواده کمک کند. از طریق ارتباط الکترونیکی، پلتفرم‌های آموزشی آنلاین، شبکه‌های اجتماعی، وب‌سایت مدرسه و وبینارها و کلاس‌های آنلاین، اطلاعات مرتبط با مدرسه و آموزش دانش‌آموزان به راحتی قابل د سترسی خواهد بود و امکان برقراری ارتباط میان اعضای مدر سه و خانواده فراهم می شود(باراکینا و همکاران،۲۰۲۱).

بر اساس یافته های پژوهش می‌توان چندین پیشنهاد کاربردی ارائه داد:

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

– خانواده و مدر سه می‌توانند یک کانال ارتباطی م شترک برای ار سال اطلاعات و اخبار مرتبط با مدر سه ا ستفاده کنند، مانند یک گروه ایمیل، گروه پیام‌ر سانی یا یک شبکه اجتماعی خ صو صی. این کانال ارتباطی می‌تواند برای ار سال برنامه‌های آتی، اخبار و رویدادها، نتایج تحصیلی و سایر اطلاعات موردنیاز استفاده شود.

– خانواده می‌توانند به پلتفرم‌های آموزشی آنلاین دسترسی داشته باشند و در فرایند آموزش و پرورش فعالیت کنند. آن‌ها می‌توانند تکالیف و فعالیت‌های درسی را در این پلتفرم‌ها بررسی کنند، پیشرفت تحصیلی فرزندان خود را مشاهده کنند و با معلمان در ارتباط باشند.

– خانواده می‌توانند یک وب‌سایت خصوصی برای تبادل اطلاعات و تجربیات مرتبط با مدرسه ایجاد کنند. این وب‌سایت می‌تواند شامل برنامه‌های در سی، تقویم تح صیلی، عکس‌ها و ویدئوهای مرتبط با رویدادها، نتایج تح صیلی و دیگر اطلاعات مفید با شد. همچنین، خانواده‌ها می‌توانند در این وب سایت پر سش‌ها و نیازهای خود را مطرح کنند و با دیگر خانواده‌ها درباره تجربیات خود به اشتراک بگذارند.

– مدرسه می‌تواند وبینارها و کلاس‌های آنلاین را برای خانواده‌ها برگزار کند. این جلسات می‌توانند به خانواده‌ها امکان بدهد تا در موضوعات مهمی مانند روش‌های آموزشی، تربیت و توسعه کودکان و سایر موضوعات مرتبط با همکاری مدرسه و خانواده شرکت کنند.

منابع

آهنگری، فقیه آرام، بتول، محبی. (۱۳۹۷). نقش آموزش در کاهش آسیب‌های ناشی از استفاده فضای مجازی در دانش‌آموزان دختر دبیرستان تهران. *فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی*, ٤(٦), ٥٠-٣٣.

ایزدی‌رایینی، انیس. (١٤٠٢). فناوری‌های نوین در خدمت آموزش مدارس. *مطالعات روان‌شنا سی و علوم تربیتی (مو سسه آموزش عالی نگاره)*, ٨٨(٦), ٤٤٢-٤٣٣.

خجسته، خجسته، مصدقی. (١٤٠١). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد تحصیلی و دلبستگی به مدرسه دانش‌آموزان. *فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت*, ٢(٢), ٢٣-١٣.

رجبی، معصومی‌فرد، مرجان. (١٤٠٠). چالش‌ها و فرصت‌های دوره های آموزش مجازی در مدارس و مراکز آموزش عالی. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)*, ٦١(٤), ٢٥٠-٢٢٩.

عبدالهی مقدم، گراوند، سبزیان. (١٤٠١). مدل علی وابستگی به فضای مجازی با رضایت تحصیلی در دانش‌آموزان تیزهوش: نقش واسطه‌ای ازخودبیگانگی تحصیلی. *نشریه علمی روانشناسی اجتماعی*, ١٠(٦٦), ١٢٤-١١١.

قنبری کردیجانی، محمودی، احمد، علی دوست قهفرخی، ابراهیم. (١٤٠٢). شناسایی موانع فناوری‌های نوین در توسعه درس تربیت بدنی مدارس. *پژوهش در ورزش تربیتی*.

محسنی ندا حسینی، قورچیان، نادر قلی. (١٤٠١). ارتقاء تعامل مدرسه و خانواده در پیشگیری از سوء رفتارهای اجتماعی نوجوانان: واکاوی ابعاد و مولفه‌ها با رویکرد کیفی. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*, ٨(١), ٢٠٦-١٩٠.

نعیمی‌خرد، محدثه. (١٤٠٠). مدیریت و واکاوی نقش فناوری اطلاعات و شبکه‌های مجازی در بهبود آموزش دبیران و دانش آموزان مدارس تهران. *پژوهش‌های نوین در مدیریت کارآفرینی و توسعه کسب و کار*, ٧(٢), ١٩٩-١٨٩.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

Ayanwale, M. A., Sanusi, I. T., Adelana, O. P., Aruleba, K. D., & Oyelere, S. S. (2022). Teachers' readiness and intention to teach artificial intelligence in schools. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, *3*, 100099.

Barakina, E. Y., Popova, A. V., Gorokhova, S. S., & Voskovskaya, A. S. (2021). Digital Technologies and Artificial Intelligence Technologies in Education. *European Journal of Contemporary Education*, *10*(2), 285-296.

Dai, Y., Liu, A., Qin, J., Guo, Y., Jong, M. S. Y., Chai, C. S., & Lin, Z. (2023). Collaborative construction of artificial intelligence curriculum in primary schools. *Journal of Engineering Education*, *112*(1), 23-42.

Fullan, M., Azorín, C., Harris, A., & Jones, M. (2023). Artificial intelligence and school leadership: challenges, opportunities and implications. School Leadership & Management, 1-8.

Gocen, A., & Aydemir, F. (2021). Artificial intelligence in education and schools. *Research on Education and Media*, *12*(1), 13-21.

Kamalov, F., Santandreu Calonge, D., & Gurrib, I. (2023). New era of artificial intelligence in education: towards a sustainable multifaceted revolution. *Sustainability*, *15*(16), 12451.

Leaton Gray, S. (2020). Artificial Intelligence in Schools: Towards a Democratic Future. *London Review of Education*, *18*(2), 163-177.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

The Impact of Media, Virtual Space and Technology on Family and School Interactions

Kiana Mahmoudi[1], Tahere TayebLi[2], Maryam HashemNejhad[3], Leila Ebrahimi Chekovari[4]

Abstract

Purpose: The purpose of writing this article is to investigate the impact of media, virtual space and technology on family and school interactions. **Research method:** This research was fundamental in terms of its purpose and also meta-composite in nature. The studied community was all documents, theoretical foundations and background related to media, virtual space and technology and its effects on family and school interactions in domestic (1402-1391) and foreign (2023-2003) databases. The purposeful non-random sampling method and the sample size was based on systematic elimination based on the flow diagram of the prism model. The tool of data collection was the systematic review of documents and literature, and finally 16 articles were selected from among 165 domestic and foreign articles in order to calculate the validity of the 27-item checklist based on the prism model and also to calculate the reliability of Cohen's kappa coefficient was used, and the results indicated the validity and reliability of the tool. **Findings:** The findings show that the use of media and virtual space in the family increases indirect communication and reduces the time of direct interactions between family members and the school. This may be due to the pervasive use of smartphones, tablets and social media. In schools, changes in teaching methods and the integration of technology have increased students' access to educational resources. The use of online educational platforms, educational videos and educational software have changed the traditional methods of education and have had a significant impact on the social relationships of students at school and increased interactions between parents and schools. **Conclusion:** It can be said that media, virtual space and technology have a wide impact on family and school interactions. These effects can be positive or negative and depend on the amount of use, type of use and regulation by individuals and society.

Keywords: Media, Virtual Space, Family, Technology, School

1- Senior expert culture, first secondary level (Responsible Author)
2- Senior cultural expert, second secondary course
3- Senior cultural expert, first year high school
4- Senior cultural expert, first secondary course

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]